

İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi

Functional Land Use in Suruç City

Salih GÜNEŞ¹

Ministry of National Education-Geography Teacher

ABSTRACT

Suruç district, is 45 km southwest of Sanliurfa province, 400-500 m. elevation values indicate spread. The city was founded on a plain. The importance of Suruç stems from the fact that it is always on busy roads from antiquity to the present. During the period of Islamic rule, one of the roads connecting the Al-Jazeera region to the Mediterranean Sea passed here. The fact that it is a middle road between Şanlıurfa and Birecik and that it is located on a parallel line with Harran has made it one of the transition points. Unlike these routes in the north, Çarmelik, Yaylak, Samsat, Malatya settlements to be one of the points of the range of accommodation center has increased the importance of the Suruç district from antiquity to the present day. South of Suruç; Menbiç, Raqqa, being the center of the transition to Haleb and above all on the historical Silk Road has provided the district to preserve its importance until today. Suruç has also been established on trade routes connecting Asia Minor to Europe in terms of its special location and has established a connection point with its environment in terms of culture and trade. The aim of choosing Suruç as a research area is to maintain its historical importance and commercial value. Suruç Tunnel, which was opened under the influence of the GAP in recent years, has become a district that has made a name for itself with the opening of its doors to hundreds of thousands of Syrians fleeing the war in 2014. The city of Suruç has the characteristics of a settlement that has not yet been able to use the physical and human potential resources of the area of influence. Another objective of this study is to analyze the existing resources and to take into consideration the factors that prevent the social and economic development of the district center, to ensure that the existing resources are used more efficiently and at the same time to evaluate these resources one by one in order to promote the city of Suruç. When the methods and approaches used in this study are considered; various characteristics of the study area, geography science, observation-cause-effect and distribution principles are taken into consideration.

Key Words: Geographical features, urban land use

RESEARCH ARTICLE

Received: 16.04.2020
Revisionreceived:
13.05.2020
Accepted: 14.05.2020
Published online:
26.05.2020

¹ Corresponding author:

Teacher

gunes0564@gmail.com

Orcid: 0000-0002-8175-5610

Suruç Şehrinde Fonksiyonel Arazi Kullanımı*

Salih GÜNEŞ¹

Millî Eğitim Bakanlığı-Coğrafya Öğretmeni

ÖZ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Suruç ilçesi, Şanlıurfa ilinin 45 km. güneybatısında, 400-500 m yükselti değerleri yayılış gösterir. Kent bir ova üzerine kurulmuştur. Suruç'un önemi, ilkçağlardan günümüze değin hep işlek yollar üzerinde bulunmasından kaynaklanmaktadır. İslam hâkimiyeti döneminde El-Cezire bölgesini Akdeniz'e bağlayan yollardan biri buradan geçmekteydi. Şanlıurfa ile Birecik arasındaki yolların ortasında olması ayrıca Harran'la paralel bir hat üzerinde bulunması da geçiş noktalardan birini teşkil etmesine neden olmuştur. Bu güzergâhlardan farklı olarak kuzeyde bulunan, Çarmelik, Yaylak, Samsat, Malatya yerleşmelerine giden konaklama merkezinin menzil noktalarından biri olması da ilkçağlardan günümüze değin Suruç ilçesinin önemini artırmıştır. Suruç'un güneyinde bulunan; Menbiç, Rakka, Haleb'e geçişte merkez olması ve her şeyden önce tarihi İpek yolu üzerinde bulunması ilçenin önemini günümüze kadar korumasını sağlamıştır. Suruç ayrıca özel konumu itibariyle, Ön Asya'yı Avrupa'ya bağlayan ticaret yolları üzerinde kurulmuş, kültür ve ticaret bakımından da çevresiyle bağlantı yeri oluşturmuştur. Suruç'un araştırma sahası olarak seçilmesindeki amaç, tarihi önemi ve ticari değerinin günümüzde büyüyerek devam etmesidir. Suruç son yıllarda Güneydoğu Anadolu Projesi'nin etkisiyle açılan Suruç Tüneli ve diğer farklı özellikleri sebebiyle adını sıkça duyuran bir ilçe haline gelmiştir. Suruç kenti, etki alanının fiziki ve beşerî potansiyel kaynaklarını henüz yeterince kullanamayan bir yerleşme özelliğine sahiptir. Bu çalışmanın hedeflerinden bir diğeri de var olan kaynakları analiz edip ilçe merkezinin sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesine engel olan faktörleri ele almak, var olan kaynakların daha verimli bir biçimde kullanılmasını ve aynı zamanda bu kaynakların Suruç kentini anıtma adına tek tek değerlendirilip ortaya çıkmasını sağlamaktır.

Alınma

Tarihi:16.04.2020

Düzeltilmiş hali alınma

tarihi: 13.05.2020

Kabul edilme tarihi:

14.05.2020

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi:26.05.2020

Anahtar Kelimeler: Suruç, coğrafi özellikler, şehir içi arazi kullanımı

* Bu çalışma Prof.Dr. Kenan ARINÇ danışmanlığında 2019 yılında tarafımca tamamlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Öğretmen

gunes0564@gmail.com

Orcid: 0000-0002-8175-5610

Giriş

Şehir, fonksiyonlarının bileşiminden doğan ekolojik bir birliktir (Arıncı, 2001: 173). Şehirler birçok fonksiyon özelliğine sahiptir. İnsanların bir arada yaşamlarını sürdürdüğü, farklı özelliklere sahip, farklı faaliyetleri içinde barındıran, çok nüfuslu mekân üniteleri olan şehirlerin statüsünün belirlenmesinde şehri çevresinden ayıran etmenler, şehir kriterleri, şehirlerin fonksiyonel özellikleri gibi konular hep tartışıla gelmiştir. Herhangi bir yerleşmenin şehir olarak kabul edilebilmesi için, hangi özellikleri barındırması gerektiği konusunda farklı yorumlar yapılmış, dolayısıyla şehir için birden çok tanımlamaya gidilmiştir (Yıldız, 2001: 395). Bilindiği gibi şehirler sadece içinde barındığı nüfusa değil, aynı zamanda yakın ve uzak çevresindeki nüfusa da hizmet götürecektir, fonksiyonel etki bölgeleri oluştururlar. Bu özellik ise şehir yerleşmelerini kır yerleşmelerinden ayıran en temel özelliktir. Zira kırsal yerleşmelerde sadece tarım fonksiyonu önemli olduğu halde, şehirsiz yerleşmelerin fonksiyonlarının çeşit ve sayı bakımından fazla olduğu söylenebilir (Yazıcı, 1995: 200). Suruç eskiden beri bir idari birim olarak varlığını sürdürmüş bir yerleşmedir. Bu yerleşmenin Urfa ve çevresine MÖ. 334-136 yılları arasında hâkim olan Selevkostlar tarafından kurulduğu iddia edilmektedir. Kurulduğu dönemde Suruç'un ismi "Anthemusia"dır. Selevkostlar'ın giderek zayıflaması sonucu, Urfa bölgesindeki otorite yetersizliğini değerlendiren Arjav önderliğinde MÖ. 132 tarihinde Osrhoene Krallığını ilan edilir. Bu krallık MS. 244 yılına kadar devam etmiştir. Osrhoene krallığının ilk defa Hıristiyanlığı kabul eden devlet olduğu iddia edilmektedir. Krallık döneminde Suruç'un ismi muhtemelen "Batnea"dır. Bu dönemde ilçede ipekçiliğin yaygın olduğu tarihi kayıtlarda yer almaktadır.

Roma İmparatoru Konstantin MS. 35 yılında bu civardaki yerleşmelerle birlikte Suruç'u da Urfa'ya (Ruha) bağlamıştır. Aradan bir hayli zaman geçtikten sonra Suruç, Kudüs Krallığı'na bağlanmıştır. İyaz Bin Ganem MS 639 yılında Suruç'u Romalılardan barış yoluyla almıştır. Suruç 1095'te Artukoğullarından Sökmen'in eline geçmiş ise de altı yıl sonra 1. Kont Baudouin Suruç'u Artukoğullarından almıştır. Daha sonra Haçlıların eline geçen Suruç'u, İmadüddin Zengi 1127 yılında Haçlılardan geri almıştır. Bunlarla birlikte Moğol istilası sonucu yakılıp yıkılan Suruç uzun süre toparlanamamıştır. Suruç'u 1517 yılında Yavuz Sultan Selim Kudüs Sefer'i sırasında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katmıştır. Suruç Osmanlı İmparatorluğu döneminde Halep vilayetinin Urfa Sancağına bağlı bir kasaba durumunda idi, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın (30 Ekim 1918) imzalanmasından sonra, ilkin İngilizler daha sonra Fransızlar tarafından işgal edildi. Suruç halkı, milli mücadelesini vererek tarihi şehirlerini 11 Nisan 1923'te düşmandan kurtarmıştır. Suruç, Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte 1923'te Şanlıurfa'ya bağlanmıştır (1996' Yılı Suruç İlçe Yıllığı, 1996:29-31).

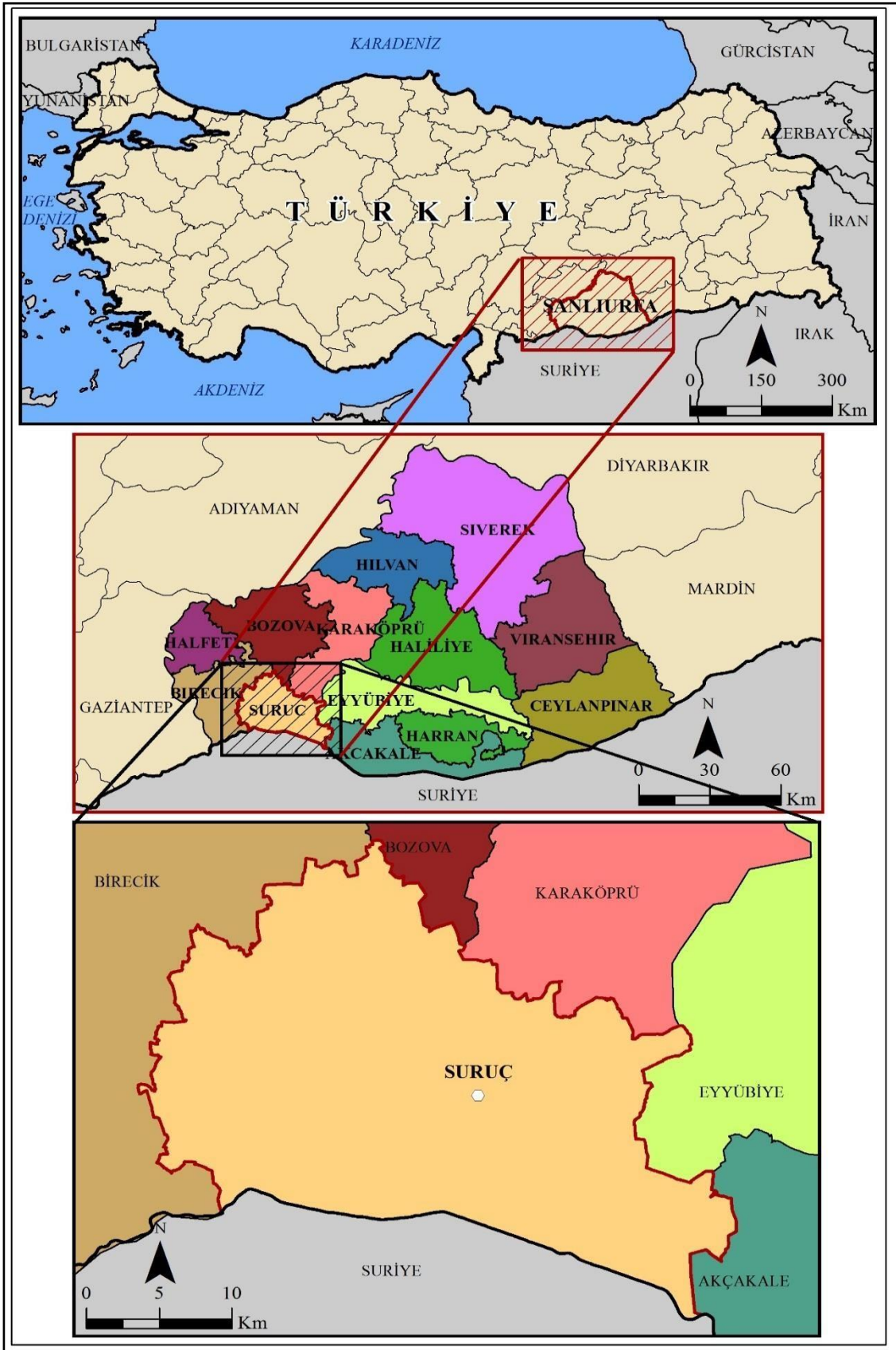
Yöntem

Bu çalışmada kullanılan yöntem ve yaklaşımlar ele alındığında; çalışma sahasının çeşitli özellikleri, coğrafya biliminin gezi-gözlem, sebep-sonuç ve dağılım ilkeleri göz önüne alınarak yapılmıştır. Sahada coğrafi çevre şartları ve beşerî faaliyetler tespit edildikten sonra Suruç Ovası'nda tarımla ilgili veriler, Şanlıurfa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Türkiye İstatistik Kurumu verilerden yararlanılmıştır. Ayrıca çalışma alanında gezi gözlem yapıldıktan sonra ovada çeşitli fotoğraflar çekilmiş, haritalar çizilip doküman haline getirilmiştir. Araştırma sahasıyla ilgili gerekli bilgiler bu şekilde sağlandıktan sonra veri ve haritalar CBS yardımıyla analiz edilerek sayısallaştırılıp ArcGIS map harita çizim programında haritalar çizilmiştir. Çalışmada kullanılan haritaların tamamı tarafımda çizilmiş olup, fotoğraflar saha etüdü sırasında çekilmiştir.

Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahasını oluşturan Suruç ilçe merkezi, coğrafi bakımından Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Fırat Bölümü içerisinde kalmakta olup idari bakımından Şanlıurfa iline bağlıdır. Fırat ve Dicle Nehirleri arasında bulunan Suruç, bağlı bulunduğu Şanlıurfa ile ilçe merkezi arasında yaklaşık 45 km'lik bir uzaklık bulunurken, Suriye sınırına ise 10 km'lik bir uzaklığa sahiptir. Suruç batı ve kuzeybatıda Birecik ve Bozova ilçeleri, kuzeydoğu ve doğuda; Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri Karaköprü ve Eyyübiye, güneydoğuda; Akçakale ilçesi, güneyde ise; Suriye devlet sınırı ile çevrilidir (Harita 1). Sahanın idari sınırı, genel olarak çoğu yerde doğal sınırlarla da çakışmaktadır. Bu durum coğrafi incelemeleri kolaylaştırmıştır (Can, 2019a: 2959). Suruç ilçesi günümüzde GAP'ın etkisiyle önemli tarım bölgesi haline gelmiştir. Suruç ilçesinde, doğudan batıya kadar uzanan ve çok yüksek olmayan dağınık tepeler yer almaktadır. Ova toprakları genel itibariyle alüvyonlarla kaplıdır ve yörenin iklimi, Akdeniz ikliminin yarı kurak stepik tipi olarak da tanımlanabilecek geçiş tipidir. İlçenin gece ve gündüz ile yaz ve kış ortalama sıcaklığı arasında, büyük farklar vardır ve yıllık sıcaklık bazen 40°C'yi aşar. En soğuk ay olan Şubat'ta ise sıcaklığın bazen sıfırın altına düştüğü görülür. İlçenin yaygın bitki örtüsü steptir. İlkbahar yağmurlarıyla yeşeren ve yaz sıcaklarında sararan cılız otlar, yabancı buğday, çığdem, hardal, deve diken, meyan kökü en çok rastlanan bitkilerdendir. Bölgede Türkiye'nin en büyük barajlarından biri olan Atatürk Barajı'nın faaliyete geçmesi ve bu baraj sularının birikmesiyle, yaz aylarında nem miktarı yükselmiştir.

İlçe merkezinin nüfusu, 2017 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre 65191'dir. Bu değer Şanlıurfa'nın taşradaki ilçeleriyle karşılaştırıldığında Suruç ilçe merkezinin aritmetik nüfus yoğunluğunun, Şanlıurfa'nın taşradaki birçok ilçesinden daha fazla olduğunu gösterir. Kentin ekonomik faaliyetlerine bakıldığı zaman genel itibariyle canlı bir yapısı bulunmamaktadır. İlçe merkezi halkının bir bölümünün işsiz olması, bu halkın ekonomik kazancını sağlamak amacıyla aileleriyle birlikte genellikle; Şanlıurfa şehri ve ona bağlı Harran, Akçakale ve Viranşehir ilçelerine aynı zamanda Adana, Aydın, Tokat, Hatay, Mardin ve Yozgat illerine göç etmelerine neden olmaktadır. Yapılan göçlerin çoğu mevsimlik olup göç edenler kış aylarında Suruç'a geri dönmektedir. Suruç kentinin geçim kaynağı uzun yıllar boyunca sınırda yapılan kaçakçılık faaliyetleriydi. Fakat son yıllarda sınırda alınan tedbirler sonucu kaçakçılık azalmış, onun yerini tarımsal faaliyetler almaya başlamıştır. Sulama projesiyle birlikte ilçe merkezinin ekonomisinde tarım önem kazanmıştır. Bu yüzden ilçe merkezinde tarımla uğraşan çiftçilere, İlçe Tarım Müdürlüğüne tarım ve hayvancılık konusunda sürekli olarak eğitim verilmektedir. Suruç'un düz ovada bulunması, arazisinin ziraata elverişli olmasını sağlamaktadır. Fakat su azlığı nedeniyle topraklarından yeteri kadar verim alınamamaktadır. Kent eski zamanlarda halı, kilim, seccade ve çul gibi yünlü dokumaların yanı sıra kuyumculuk ve iyi cins atlarıyla biliniyordu. Suruç'ta geçmişte zeytin, fıstık, dut, nar ve söğüt ağaçları yetiştirilir; sanayi bakımından ise keçi kılından dokunan siyah çadır ile kendirden yapılan çadır dokumacılığı mevcuttu. Suruç kentinin en büyük geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Eskiden tarımdaki verimlilik, yaz aylarındaki kuraklıktan dolayı istenilen seviyede değildi bu yüzden ovada tarımla uğraşan çiftçilerin bir kısmı kendi imkânlarıyla açmış olduğu kuyularla tarımsal sulama ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Su miktarı düşük olan ve dışarıya mevsimlik göç veren Suruç ilçesi GAP'ın devreye girmesiyle birlikte halkın sosyo-ekonomik düzeyindeki yükselme kendini göstermiştir. Tarım alanlarının %83'lük bölümünde, tarla ürünleri yetiştirilmekte olup buna sırası meyve ve sebze alanları takip etmektedir (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2011:5).

Harita 1. Suruç İlçesi'nin Lokasyon Haritası

Suruç ilçe ve merkezinin çevresinde mera alanlarının kısıtlı olması nedeniyle hayvancılık fazla gelişme imkânı bulamamıştır. Halen küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılan ilçede, büyükbaş hayvancılık sadece ev ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Suruç sanayi olarak büyük bir potansiyele sahip olamamakla birlikte ilçe merkezinde son yıllarda pamuk ekim alanlarının artmasıyla çırçır, çığit ve yağ fabrikaları kurulmaya başlanmıştır.

Kent İçi Arazi Kullanılışı

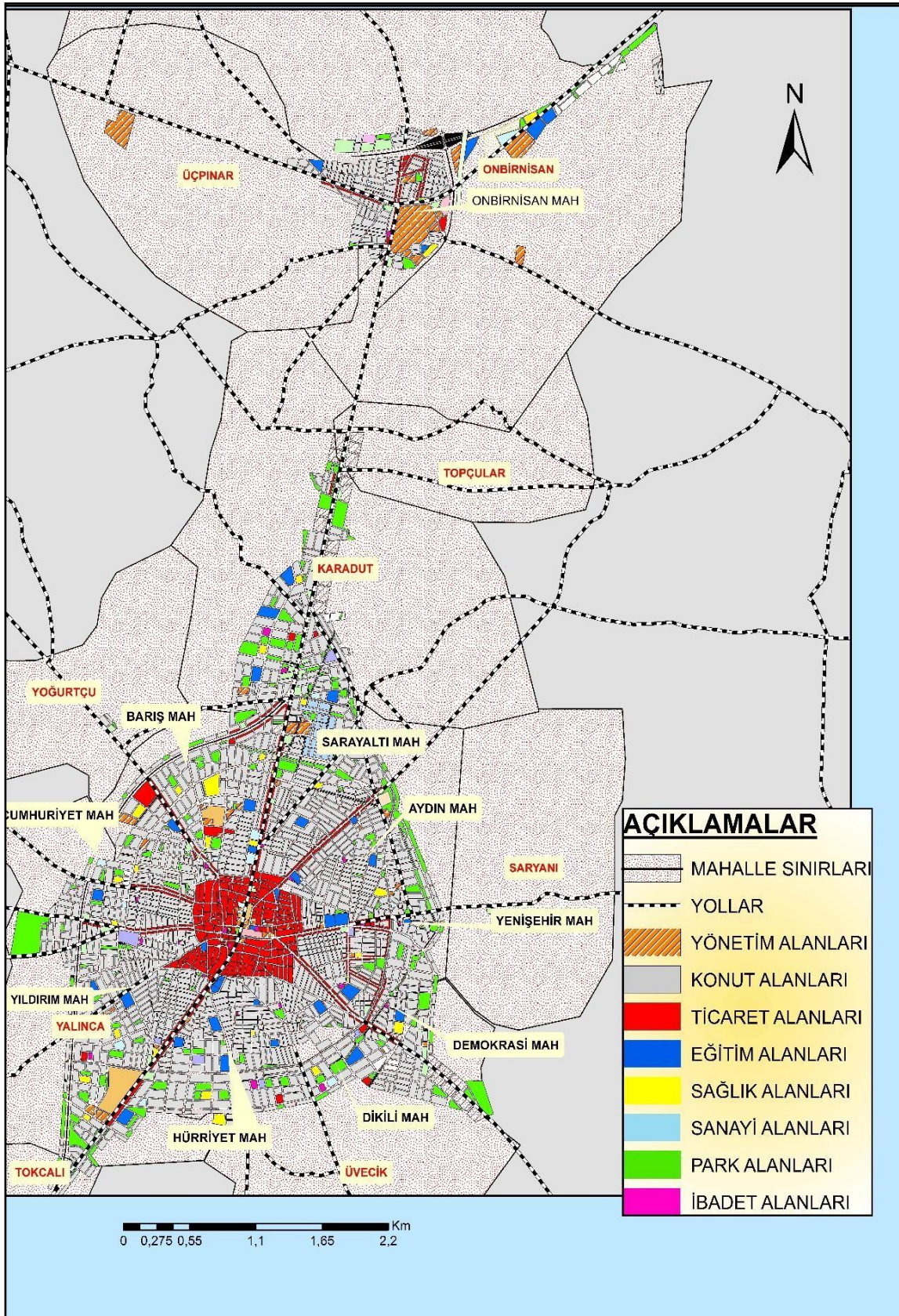
Suruç'un mevcut sınırları 78815 hektarlık bir alanı kapsar. Bu alanın yaklaşık 1765 (ha) kent alanını oluşturur. Kent arazi kullanımına bakıldığında zaman kentin %25,5'ini oturma alanı, %48,2'sini tarım alanları, %8,8'ini ticaret alanları oluşturmaktadır, tarım alanı ise 850 ha. alana sahiptir (Tablo 1). Kent, bir tarım yerleşmesi olarak kurulmuş olmasına rağmen, daha sonraları tarımsal faaliyetlerin etkisiyle gelişme göstermiştir. Günümüzde ilçe merkezinde ise tarımsal aktiviteler kentten kırsal merkeze doğru kaymaya başlamıştır (Yasak ve Özdemir, 2017: 304).

Tablo 1. *Suruç Kentinde Fonksiyonel Arazi Kullanımı.*

Arazi Kullanılışı	Alan(ha)	%'si
Yönetim Alanı	35	2,0
Sağlık Alanı	25	1,4
Eğitim Alanı	35	2,0
Askeri Alanlar	30	1,7
Ticaret Alanı	155	8,8
Tarım Alanı	850	48,2
Sanayi Alanı	45	2,5
Park ve Yeşil Alanlar	20	1,1
Ulaşım Tesis Alanları	70	4,5
Oturma Alanı	450	25,5
Diğer Alanlar	50	2,3
Toplam	1765	100

Kaynak: Suruç Belediyesi, Suruç Kenti 1/5000 Ölçekli İmar Planı ve Açıklama Raporu 05.12.2007 tarihli plan.

Tarım alanlarının en fazla kapladığı mahalleler Yenişehir ve Onbirsan mahalleleridir. Kentte, Dikili ve Aydın mahalleleri yönetim ve ticaret alanlarının en çok bulunduğu mahallelerdir. Park ve yeşil sahalar, çok geniş alan kaplamamakla birlikte hemen hemen her mahallede mevcuttur. Ayrıca Sarayaltı ve Hürriyet mahallelerinde 5 adet yeni park ve yeşil alan için çalışmalar devam etmektedir. Yıldırım Mahallesi'nde ise ağaçlandırma ve mesire alanı için belirli projeler hazırlanmıştır. Diğer alanlarının içerisinde boş arsalar, mezarlıklar, sosyal ve spor alanları, kültürel ve dini alanlar yer almaktadır. Bu alanlarda kentin mahallelerinde dağınık şekilde yer alır.

Harita 2. Suruç Kentinin Fonksiyonel Arazi Kullanım Haritası (2016).

Oturma Alanları

Yerleşmelerin temel öğelerinden biri olan, barınmaya yönelik en basit bir kulübeden kentlerin en çağdaş apartmanlarına kadar bütün evler, sanata, eğitime, dini amaçlara, ticarete, savunma ve değerlerine yönelik olarak yapılmış binaları ifade eder (Denker, 1977: 60). Araştırma sahasında tarım alanından sonra %25,5 (450 ha) ile en fazla alanı oturma alanı oluşturur. Oturma alanlarının büyük çoğunluğu bir ve iki katlı iş yerlerinden oluşurken bu iş yerlerinin üst katları aile konutu olarak kullanılmaktadır. Kentin konut özelliğine bakıldığı zaman ikamet konutlarının %90'nı, iki ve daha fazla katlıyken bahçeli ev tipi oldukça düşüktür. Kentin hemen hemen her mahallesinde az veya çok iş ve ticaret alanı bulunmaktadır. Demokrasi, Barış, Yenişehir mahallerinin büyük çoğunluğu ikamet olarak kullanılan mahalleler iken; Aydın, Dikili ve Sarayaltı mahallelerinde ise iş yeri oranı yüksektir. Kentte 2017 verilerine göre 8400 daire yer almaktadır. Bu durumda kent içerisinde hektara düşen daire sayısı 18,6'dır. İlçe merkezinde yapılar arasında mesafe oldukça azdır ayrıca binaların kendisine ait bahçe ve yeşil alanlarının da yok denecek kadar az olduğu söylenebilir. Kentte nüfusun artmasıyla birlikte site tarzı konutlar her geçen gün artmakta ve bazı mahallelerde planlı yapılaşma için belediye tarafından çalışmalar devam etmektedir.

Fotoğraf 1. *Sarayaltı Mahallesi'nin Onbirnisan Caddesinden Görünüm.*

İş ve Ticaret Alanları

Ticari faaliyetler bir bakıma, düzenli olarak yapılan mal ve hizmetlerin karşılıklı değiş-tokuş anlamına gelmektedir. Bir yerleşmenin ekonomik yapısını temel taşı ve yürütücü unsuru ticari fonksiyonlardır. Kent arazisinin %8,8'i (155 ha) ticaret alanı olarak ayrılmıştır. Kentte yaklaşık 2915 ticarethane vardır. Suruç'ta ticaret alanlarının çoğu ana cadde üzerinde kurulmuştur. Aydın, Dikili, Sarayaltı mahalleleri ticaret alanları bakımından en yoğun alanlardır. Aydın ve Sarayaltı mahallelerinde ticari alanlar kuzey-güney şeklinde, Yıldırım Mahallesi'nde ise doğu-batı istikametinde uzanmıştır. Ayrıca ticari iş yerlerinin büyük bir çoğunluğu, Atatürk Meydanı'na açılan Mizar Caddesi, Mürşitpınar Caddesi, Remil ve Onbirnisan caddeleri çevresinde yer almaktadır. Bu meydandan kuzeye, doğuya, batıya ve güneye açılarak şehrin kenar mahallelerine doğru uzanan caddelerde, ticari iş yerleri büyük

bir yoğunluk meydana getirmiştir. Bu caddelerde mobilyacılar, kuyumcular, marketler, lokantalar, bankalar ve kırtasiyeciler gibi çeşitli iş yerleri bulunmaktadır. Ancak bu meydana doğru gidildikçe modern iş yerleri ortadan kalkarak yerini, daha geleneksel ve kırsal alana dönük iş yerlerine bırakırlar. Son olarak bu meydan ve çevresindeki binaların hemen hemen hepsi ticari iş yerleri olarak kullanılırken buradan uzaklaştıkça konutlar ticarethaneler birbirine karışmaktadır.

Yönetim Alanları

Yerleşmelerin en önemli fonksiyonlarından biri olan idari fonksiyon, o yerleşmenin gelişmesi ve merkezi yer olarak kabul edilip değer görmesinde rol oynayan önemli bir faktördür. Çünkü yönetim ile ilgili bütün kadrolar merkezde bir araya gelmiş olup ülke yönetiminin en üst düzeydeki temsilcileri, bu merkezden topluma hizmet etmektedir. Bu yüzden şehirlerin merkezi yer olarak bünyelerinde barındırdıkları kamu kurum ve kuruluşları, yönetim fonksiyonunun uygulayıcısı olarak ilçe merkezi genel görünümünün değişmesinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Karaboran, 1989: 89). İdari açıdan Şanlıurfa'ya bağlı olan ilçe 1923 yılından sonra zorunlu olarak birçok kamu kurum ve kuruluşları içinde teşkilatlandırmıştır. Suruç 788 km2 alanıyla, 10 merkez mahalle, 85 köy ve 126'sı ise mezra olmak üzere bütün bu yerleşmelerin resmi ve idari işlerinin yapıldığı yönetim merkezi durumundadır.

Fotoğraf 2. Cumhuriyet Mahallesi 'ndeki Suruç Kaymakamlığı 'ndan Bir Görünüm.

Eğitim ve Kültür Alanları

Şehirlerin çevrelerine sundukları hizmetlerden birisi de eğitimidir (Dayıbaş, 2004: 77). Kente hemen hemen her mahallede eğitim için ayrılmış alanlar bulunmaktadır. Özellikle yerel sanatlar ve çeşitli meslekler kazandırmada halk eğitim merkezleri önemlidir. Araştırma sahasında kültürel fonksiyonlar arasında eğitim fonksiyonu önemli yer tutar. Bununla beraber kente kültürel hayata katkı sağlayan halk eğitim merkezleri, dershaneler, sürücü kursları, kütüphaneler, kitap evleri ve yerel gazeteler bulunmaktadır. Eğitim hizmetleri içerisinde ilçe merkezinde 5 okul öncesi, 100 ilkökul, 28 ortaokul, 3 imam hatip ortaokulu, 6 genel lise, 7 meslek lisesi, 3 imam hatip lisesi, 1 meslek yüksekokulu, 217 özel eğitim ve rehberlik okulu bulunmaktadır. Ayrıca kente toplamda 900 kişilik 4 tane öğrenci pansiyonu bulunmaktadır. Kente 1995 yılında Harran Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan 1 tane Suruç Meslek Yüksekokulu yer alır bu okul 2 ayrı binadan oluşur. Bu okulun üst katında 60 kişilik kız öğrenci pansiyonu bulunmaktadır. Bununla birlikte eğitim faaliyetlerini sürdürmek amacıyla kırsal kesimden ilçe merkezine doğru taşıma sistemiyle 6553 öğrenci gelmektedir. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden aldığımız 2016 yılı verilere göre okul öncesi öğrenci sayısı 2803 ile %80 okullaşma oranına sahiptir. Kente 13627 öğrenci sayısı ile ilkökul ve 11344 öğrenci sayısı ile ortaokul kademesinde %99 okullaşma oranı yer alırken ortaöğretim öğrenci sayısı ise; 6621 ile %45 okullaşma oranına sahiptir. Bu okullarda toplamda 1359 öğretmen görev yapmaktadır. İlçe merkezinde ortalama öğrenci başına düşen derslik sayısı 34'tür. Ayrıca 37 ilkökulda ikili öğretim yapılmakta olup 8 ortaokulda ise ikili öğretimin yapıldığını, sahada yapılan mülakatlar sonucunda belirlemiş bulunmaktayız. Bir yerin eğitimde ne kadar geliştiğini belirlemek açısından sadece okur-yazar sayısını belirlemek tek başına yetmez bu yüzden eğitimin en büyük parçalarından bir tanesi olan okul pansiyonları, öğretmen evleri, yurt imkânları ve sosyal aktiviteler önem taşır (Şahin, 2015: 55).

Fotoğraf 3. *Onbircan Mahallesi'ndeki Selahaddin Eyyubi Meslek ve Teknik Anadolu Lisesinden Bir Görünüm.*

Tablo 2. *Suruç İlçe Merkezinde Bulunan Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2016).*

Okul Adı	Erkek Öğr.	Kız Öğr.	Toplam Öğr.	Öğretmen
11 Nisan Anaokulu	99	83	182	9
Bilim Anaokulu	70	55	125	5
Sevgi Anaokulu	100	82	182	5
Suruç Anaokulu	110	102	212	10
Zübeyde Hanım Anaokulu	75	71	146	9
100. Yıl İlkokulu	450	350	900	40
Atatürk İlkokulu	750	538	1288	47
M. Akif Ersoy İlkokulu	440	360	800	23
Hürriyet İlkokulu	503	473	973	37
Mimar Sinan İlkokulu	337	300	637	21
Namık Kemal İlkokulu	700	500	1200	35
Selahattin Eyyübi İlkokulu	99	90	189	10
Nar İlkokulu	160	140	300	11
IMKB İlkokulu	450	350	800	15
Bilgi İlkokulu	453	300	753	35
Cumhuriyet İlkokulu	400	211	611	33
Namık Kemal Ortaokulu	754	410	1164	44
Bilgi Ortaokulu	550	250	800	33
Vali Ziya Çoker Ortaoklu	800	472	1272	47
Süleymanşah Ortaokulu	125	113	238	10
M. Akif Ersoy Ortaokulu	450	400	850	30
Suruç IMKB Ortaokulu	620	408	1028	30
Müslüm Doğan Ortaokulu	450	435	885	33
Suruç Fen Lisesi	300	150	450	25
A. Şimşek Sağlık Meslek L.	356	200	526	32
GAP Anadolu Lisesi	425	200	625	35
11 Nisan Kemal K. Ana.	300	254	554	28
IMKB Kız Teknik Lisesi	-	400	400	20
Sabancı Kız Meslek Lisesi	-	380	380	17
F. Şimşek Kız Anado.	-	580	580	28
S. Eyyübi Mesleki ve Tek.	250	90	340	22
Suruç Anadolu Lisesi	278	200	478	23
H. Mahmut Anadolu Lisesi	300	200	500	25
Suruç Anadolu İmam Hatip Lisesi	340	210	550	34
GENEL TOPLAM	1168	9357	20918	861

Kaynak: *İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıtlarından.*

Çalışma sahasında sosyal ve kültürel faaliyetleri arttırabilmek için İçişleri Bakanlığı tarafından “Kardeş Belediye” olarak görevlendirilen Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesinden Suruç ilçe merkezinde yer alan kültür merkezi binasının tahsisi talep edildi ve söz konusu merkezin belediyeye tahsis edilmesiyle Suruç Gençlik ve Kültür Merkezi açılmış oldu.

Fotoğraf 4. *Suruç Gençlik ve Kültür Merkezi Binasından Görünüm.*

Burada çeşitli mesleki kurslar, el sanatları kursları ve Kuran-ı Kerim kursu verilmesi sağlandı. Aynı şekilde Suruç ilçe merkezinde yer alan Onbirsan Mahallesi'nde Aligör Kadın Kültür Merkezi bulunur. Bu Kültür Merkezinde Sosyal ve kültürel faaliyetleri arttırabilmek için çeşitli mesleki kurslar (halı, giyim, kuaför, el sanatları) verilmektedir. Bununla birlikte ilçede kadınların sosyal ve kültürel çalışmalarını desteklemek amacıyla 3 adet Âdem Kadın Kültür Merkezi açıldı. Söz konusu merkezlerde çeşitli mesleki kurs faaliyetleri (Biçki, dikiş, nakış, el sanatları, kuaförlük vb.) verilmektedir. Ayrıca ilçede Çocuk Gelişim Merkezi yer almaktadır ve bu merkezin açılmasında GAP idaresinin desteği önemli olmuştur. Bu gelişim merkezin de 7-14 yaş grubundaki çocuklara sosyal kültürel ve sportif faaliyetler çerçevesinde 250 öğrenciye çeşitli kurslar (Satranç, masa tenisi, resim, bilgisayar kursu vb.) verilmektedir.

Suruç kentinde eğitimi arttırmak amacıyla Suruç Belediyesi tarafından bazı projelere imza atılmıştır. Bu projelerden bir tanesi Etüt Merkezi Projesi'dir. Bu merkezlerde öğrencilerin ev ödevlerini yapması ve verilen testleri çözerek öğrendiklerini pekiştirmeleri, öğretmenlerin de gerektiğinde konu anlatımı yapmaları hedeflenmektedir. Ayrıca bu merkezlerde öğrencilere ders çalışma dışında da yeni alışkanlıklar ve beceriler kazanmaları, müzik, yabancı dil, güzel sanatlar ve spor etkinliklerine katılmaları, öğrenciye özgüven ve başarabilirim duygusunu kazandırmak hedeflenmektedir. Bir diğer önemli proje ise Kitap Kafe Projesi'dir. "Kitap okumanın ne yaşı ne de yeri vardır". Bu sözü canlı canlı yaşamak isteyenler ise hayatlarının her alanına kitapları buyur eder. İşte bu alanlardan biri olan kitap kafeler ise kitaplarla buluşmak isteyenler için vazgeçilmez mekânlar haline gelmektedir. Kitap kafeler sadece kitaplarla buluşulan ve sadece kitap okunan yer değildir. Bu kafelerde yemek yenebiliyor, sohbet ederek klasik müzik dinlenebiliyor ve antika eşyaların satışı da yapılabilmektedir. Bu nedenle, ilçede sosyal kültürel mekânlar oluşturularak vatandaşları bu ihtiyaçlara cevap vermek hedeflenmiştir. Son olarak Yaz Spor Okulu Projesi ile ilçede yaz tatilinde gençleri ve çocukları sportif faaliyetlere yönlendirmek amacıyla Gençlik Spor İlçe Müdürlüğü'yle beraber 200 öğrenciye yönelik çeşitli sportif faaliyetler düzenlenmektedir (Yüzme, futbol, resim satranç, masa tenisi vb. kurslar).

Eğitim fonksiyonu kentte, Sosyal ve ekonomik niteliklerin gelişmesinde önemli rol oynar. Ayrıca verilen kültür hizmetleri de eğitim kadar etkilidir. Bu hizmetler halk eğitim merkezleri tarafından sürdürülmektedir. Halk eğitim merkezlerinde meslek edinmeye yönelik kurslar verildiği gibi okuma-yazma kursu ve çeşitli kurslarda verilmektedir. Bu kurslar ilçede halkın eğitim ve kültür seviyesini geliştirmek amacıyla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Kentte 2018 yılı içerisinde toplamda 64 kurs açılmış olup bu kurslara 1978 erkek, 3651 kadın olmak üzere toplam 5629 kursiyer katılmıştır.

Sağlık Fonksiyonu

Şehirler değişik fonksiyonlu yerleşmelerdir. Sağlık hizmetleri şehirlerdeki merkezi fonksiyonlardandır (Y. Çıldam ve Aliagaoglu, 2017: 213). Suruç kentinde sağlık hizmetleri cumhuriyetten önce mahalli hekimler tarafından verilmekteydi. Cumhuriyetin kurulmasıyla Merkez Sağlık Ocağı faaliyete geçmiş ve sağlık hizmetleri daha kapsamlı olarak yürütülmeye başlanmıştır. Bu sağlık merkezi 1974 yılında 10 kadro yataklı olarak hizmete açılmıştır. Kentte 1982 yılına kadar Sağlık Merkezi ismiyle görev yürüten kuruluş 1984 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından 25 yatak kapasitesine çıkarılmıştır. İlçe merkezinde 1992 yılında, 4000 metrekairelik bir alanda, 50 yataklı Devlet Hastanesi kurulmuştur. Hastanede 22 uzman doktor, 15 pratisyen hekim, 5 diş tabibi toplamda 144 personel ile beraber ameliyathane, yataklı servisler, yoğun bakım ünitesi, diyaliz ünitesi gibi sağlık teçhizatlarıyla hizmet verilmektedir.

Hastane 1992 yılından 2017 yılına kadar aynı binada halka hizmet vermiştir. Kentte sağlık fonksiyonu için ayrılmış olan alanlara bakıldığında zaman %1,4 (25 ha)'lık bir alanı kapsadığını görmekteyiz. Kentte yeni yapılan hastaneyle birlikte eski Suruç Devlet Hastanesini onarım ve tadilatın sonra AMATEM (Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi) olarak hizmete açılacaktır. Burada uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılıkla mücadele ile ilgili proje çerçevesinde halka açılacaktır. Suruç'ta sağlık hizmetleri çeşitli kurumlar tarafından verilmektedir. Bunların arasında özel hastanede yer almaktaydı fakat 1 özel hastane Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde 2016 yılında kapatılmıştır. Şu an kentte sağlık fonksiyonu alanında yeni açılan 150 yataklı Suruç Devlet Hastanesi ile 4 Aile Sağlık Merkezi halka hizmet verilmektedir. Bu yeni açılan Suruç Devlet Hastanesi 33.164 m² kapalı alana sahip binada 11 yeni doğan yoğun bakımı ve 22 erişkin yoğun bakım yatağı bulunmaktadır. Acilde 13 bayan, 13 erkek müşahede yatağı olmak üzere toplam 26 yatak ile hizmet vermektedir. Kente diğer sağlık kuruluşları genellikle; halk sağlık eğitimi, doğum, çocuk sağlığı ve bakımı, ilkyardım, izleme ve nüfus istatistikleri (Doğum, ölüm, yaş, cinsiyet vb.) gibi konularda hizmet vermektedirler. Ayrıca Suruç Sağlık Meslek Lisesi de yardımcı sağlık personeli yetiştiren bir kuruluştur. Suruç şehri sahip olduğu bu sağlık kurumları vasıtasıyla genel olarak ilçe sınırları içinde yaşayan tüm halka sağlık hizmeti sunarken, diğer yandan da Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, İstanbul ve Ankara'nın sağlık fonksiyonunun etkisi altındadır. Bir başka ifadeyle ilçedeki hastaların bir kısmı bahsedilen şehirlerdeki hastanelere de gitmektedirler (Şahinalp, 2019: 4710).

Ulaşım Alanları

Suruç'ta arazi kullanım alanları arasında dikkat çeken bir diğer fonksiyonda ulaşım ile ilgili alanlardır. Suruç-Birecik-Gaziantep güzergâhı ile Suruç-Şanlıurfa güzergâhı Suruç'un yerleşim organizmasının ana unsurunu oluşturur. Tarihin her döneminde ulaşım bakımından önemli bir kavşak noktası üzerinde bulunan saha günümüzde de bu özelliğini devam ettirmektedir (Can, 2019b: 584). Cumhuriyet Mahallesi'nin kuzeyinde bulunan kent otogarı 10 dekar alan üzerinde kurulmuştur. Otogar, Suruç'un çevresiyle ve büyük merkezlerle olan bağlantılarını işlevsel haline getiren sevk noktasıdır. Bunların dışında Cumhuriyet

Mahallesi'nde 2, Sarayaltı Mahallesi'nde 3, Aydın Mahallesi'nde 3, Dikili Mahallesi'nde 2 tane olmak üzere 10 tane otopark alanı bulunmaktadır. Ayrıca kentte 8 nakliye şirketi, 9 tane de minibüs ve otobüs yazıhanesi yer almaktadır. Ayrıca kentin 10 km güneyinde, Suriye sınırı yakın bir yerde Mürşitpınar mahallesi bulunmaktadır. Bu köyde bölgeyi birbirine bağlayan demiryolu, ilçenin bölge içerisindeki ticareti ve ulaşımdaki köprü vazifesini artırmıştır (Çakır, 2006: 5).

Kente Mürşitpınar Gümrük Kapısı yer almaktadır. Bu gümrük kapısı Şanlıurfa'nın Akçakale ve Ceylanpınar'dan sonra Suriye topraklarına açılan bir diğer gümrük kapısıdır. Ankara Anlaşması'yla demiryolu hattı sınır olarak kabul edildiğinden ikiye bölünmüştür. Bu demiryolunda önceden Mürşitpınar istasyonu ile Mardin- Gaziantep hattında seyahat eden vatandaşlara hizmet verilmekteydi fakat Suriye sınırında yaşanan son olaylardan dolayı gümrük kapısının bulunduğu alana ve Mürşitpınar istasyonuna geçiş izni verilmemektedir.

Fotoğraf 5. D-400 Karayolunun, E-24 Karayoluna Bağlayan Kavşaktan Görünüm.

Şanlıurfa'da GAP havaalanı bulunmaktadır. Bu havaalanına Suruç'tan mesafenin uzak olması, ulaşım ağının kullanılmasını güçlendirmiştir. Ulaşım faaliyetleriyle ilgili ele alacağımız diğer bir konu Telekom hizmetleridir. Kentte haberleşme oldukça kolaydır. Haberleşme faaliyetleri PTT ve Türk Telekom tarafından yürütülmektedir (Fotoğraf 6). İlçe merkezi ve köylerin tamamında telefon bulunmakta ve haberleşme sağlanmaktadır. Suruç PTT'si, Şanlıurfa'ya bağlı bir şube iken, yaklaşık 1930'lu yıllarda Suruç Merkez Müdürlüğü olarak hizmete başlamıştır. Suruç PTT Müdürlüğü, 1989 yılında Radyo link sistemine geçmiştir.

Fotoğraf 6. Sarayaltı Mahallesi'ndeki PTT Binasından Bir Görünüm.

Turizm Fonksiyonu

Turizm; insanların tatil, dinlenme, sağlık, kültür, spor, diğer toplumları tanıma isteği vb. amaçlar ile sürekli olarak buldukları yerden ayrılıp yurt içi ve yurt dışındaki yörelere doğru hareketliliği ve bu yörelerdeki geçici konaklamalar olarak tanımlandığı gibi en basit anlamıyla dinlenmek ve tatil geçirmek amacıyla yolculuğa çıkmak olarak da tanımlanabilir (Uslu, 1990: 19; Özgüç, 2011:13). Başlıca hizmet sektörlerinden biri olan turizm, ülkemizde klasik turizm ülkelerine kıyasladığımızda geç keşfedilmiş çok yönlü bir faaliyet türüdür (Doğanay ve Zaman, 2013:1). Teknolojik gelişmelerin çalışma hayatına sağladığı kolaylıklar sonucunda insanların kendilerine ayırdığı serbest zaman ve gelir düzeyinin artması, insanların yaşam şekillerinde değişiklikler yaratarak insanların yaşam faaliyetlerinde yeni bir süreç başlatmıştır (Mansuroğlu ve Baytekin, 2011:79). Bundan dolayı turizm, günümüzde Türkiye dâhil olmak üzere birçok ekonomi dalı açısından önemi her geçen gün daha da artan bir sektör haline gelmiştir (Yağcı, 2007: 1). Günümüzde birçok açıdan hızla gelişen değişen aynı zamanda da betonlaşıp doğadan kopan ve sıradanlaşan beşerî ortamlar, insanları olumsuz etkilemekte bunun sonucunda insanlar özellikle farklı yaşam ortamları arayışına girmektedir (Koday ve Demir, 2015:290). Araştırma sahası ve yakın çevresinin, doğal ve beşerî turistik kaynaklarına bakıldığında ise Suruç'ta en fazla ziyaret edilen alanların başında Çarmelik Kervansarayı, Şeyh Müslüm Türbesi, Ahmet-ı Bican Camisi, Suruç Kümbet Evleri yer alır. Çarmelik Kervansarayı zaman içerisinde yapılan düzenlemelerle daha güzel bir görünüme kavuşmuş ve kullanıma uygun hale getirilmiştir. Ayrıca ilçe merkezinde en önemli toplanma ve dinlenme mekânını Ahmet-ı Bican Camii'nin bahçesi olmuştur. Çarmelik Kervansarayı Suruç ilçesine bağlı Onbırnisan Mahallesi'nin yaklaşık 4 km kuzeyinden Büyükhan köyünde bulunmaktadır. Yapının kesin inşa tarihi ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Plan ve inşa tarzına bakıldığında Osmanlı dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir. Yapı kareye yakın dikdörtgen planlı avlu, avlu ve güneyindeki kapalı bölümden oluşan karma tipteki hanların anıtsal bir örneğidir.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Suruç'tan kalkarak batıya doğru iki saatte Çar Melik Kalesi'ne ulaştığını, burasının dört hükümdar (Çar Melik) kardeş tarafından yapıldığı için bu

ismi aldığı belirtilir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden daha çok Suriye geleneklerinden izler taşıyan özgün konumu ve yöredeki "Han" yapılarının en erkentarihlisi olması bakımından çok önemlidir. Kervansaray 63.40x65.20 metre boyutlu bir avluya sahiptir. Güney cephesi dışında büyük ölçüde tahrip olmuştur. Fakat iki yıldır Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından restorasyon çalışmalarının devam ettiğini bu yıl itibariyle de çalışmaların sona erdiğini belirtebiliriz (Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016: 212). Ahmed-i Bican Camii ise ilçe merkezinde ticaret faaliyetlerinin yapıldığı iş yerleriyle çevrili olan camii Yeni Camii ile aynı avlu içindedir. İnşa kitabesi bulunmayan Camii'nin 5 Ramazan 1304/1882 yılında Kürkçü Zade İzzetli Ahmet Bican Efendi tarafından inşa ettiği söylenmektedir. Bu tarihi yapı "Suruç kaymakamlığı 1996 yılında büyük çapta onarılmıştır. Bu onarımda özgün yapısını kaybeden yapının, yedi basamaklı çıkılan ve "Köşk minare" denilen minaresi silindirik kaide üzerine altıgen kesitli altı sütunun taşıdığı bir kubbe ile örtülüdür (Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016).

Şeyh Müslüm Türbesi, Suruç ilçesinin 5 km güneydoğusunda yer alan bir camiinin içerisinde; iki türbe, minare vb. çeşitli birimlerden oluşan bir yapı topluluğudur. Ziyaret Mahallesi'nde doğan ve orada vefat eden tasavvuf büyüklerinden Na'me Es-Seruci oğlu Şeyh Müslüm Efendi adına yaptırılmıştır. Şeyh Müslüm Efendi 1168 tarihinde vefat etmiştir. İnşa kitabesi bulunmayan yapının camii, zaviye tekke ile birlikte 1168-1169 yılında inşa edildiği kabul edilmektedir. Bu türbe birçok hastalık için şifaya vesile olduğu daha çok çocuğu olmayan kadınlar ve akıl sağlığını yitirenlerin getirildiği bir ziyaret yeridir (Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016). Şanlıurfa'nın Harran ilçesindeki kümbet evler ile büyük bir benzerlik taşıyan Suruç ilçesindeki kümbet evler iki farklı ovada aynı tarz evlerdir, yapılar ovalara has bir mimariyle oluşturulmuştur. Bu kümbet evler 25 yıl öncesine kadar kullanılmış fakat yaşanan göçler nedeniyle kaderine terk edilmiştir. Kümbet evler, balçıkta yapılmış kerpiçlerin kurutulmasıyla ova insanının kendine has bir teknikle bir günde inşa ettiği yapı olarak ortaya çıkar. İnsanın yaşam şeklini tüm yönüyle sergileyen bu ev mimarisinin sağlamlığıyla 150-200 dayandığı belirtilmiştir. Suruç kümbet evleri, tabanı kare şeklinde ve yukarıya doğru ise, üst üste bindirme tekniğiyle yapılmış kendine özgü kubbesi olan yapıdır. Yapının inşasında çok önemli bir ayrıntı ise; saman karıştırılmış balçıkla tüm yüzeyinin sıvanmış olmasıdır. Bu tarihi evlerin yerden yüksekliği 5-6 metre olup, tepede baca ve aydınlatma görevi olan bir açıklık bırakıldığı ifade edilmiştir (Uçar, 2017,05.02.2018'de erişildi). Suruç Ovası'nda yer alan kümbet evlerin korunması yerleşme coğrafyası ve kültürel miras açısından büyük önem arz etmektedir. İlçede 2011 yılından itibaren alınan kayıtlara göre Kara öyünde 28, Yatırtepe köyünde 26, Boztepe köyünde 14 ve ise 5 adet kümbet ev bulunmaktadır. Günümüzde kırsal yaşamın önemli bir turistik değer olarak görüldüğü, özellikle geleneksel usullerle köyler inşa edilerek kırsal değerlerin yaşatıldığı açık hava müzelerinin giderek yaygınlaştığı göz önüne alındığında, Suruç'ta bulunan bu kümbet evlerin öneminin anlaşılması gerekir. Bu yüzden pek bilinmeyen tarihi kümbet evler, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından acilen korunup turizme kazandırılması gerekir (Şahinalp, 2012: 912).

Diğer Kullanım Alanları

Suruç'ta parklar, bahçeler ve ağaçlandırma alanlarının toplamı 50 hektardır. Bu değer kentin yüzölçümünün %2,3'nü oluşturur. Park, bahçe ve ağaçlandırma alanları genellikle yerleşme alanlarının içinde merkez mahallenin kenar kesimlerinde kalmaktadır. Büyükşehir Belediyesi tarafından, Yeşil Şanlıurfa hedefiyle her ilçede park yapımı devam etmektedir. Bu proje dâhilinde Onbirmisan Mahallesi'nde 1, Suruç Demokrasi Mahallesi'nde, Suruç Devlet Hastanesinin bulunduğu alanda ve Barış Mahallesi'nde 3 parkın yapımı bitme aşamasındadır. Toplamda 20000 m²den oluşan bu dört parkta çim ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmakta ve

yakında hizmete açılacak olan bu parkların içerisinde kamelya, çocuk oyun grubu, spor aletleri, semt sahası, yürüme yolları ve oturma grupları yer almaktadır.

Fotoğraf 7. *Demokrasi Mahallesi'nde Yapımı Devam Eden Suruç Parkından Görünüm.*

Sonuç ve Tartışma

Bir alanın kalkındırılmasında öncelikli olarak var olan potansiyelin belirlenmesi, daha sonra bu potansiyel için uygun planların yapılması belki de en önemlisi de hazırlanan planların uygulanması gibi önemli adımlardan oluşmaktadır. Bu çalışmada Suruç ilçe merkezinin fiziki ve beşerî potansiyeli büyük ölçüde belirlenmiş oldu. Bu potansiyel incelendiğinde Suruç ilçe merkezinin kalkınması hızlı olarak gerçekleşmediği bir saha özelliği taşır. Bu yüzden kalkınmayı engelleyen sebepler incelendiğinde başta temel üretim faaliyet olarak tarımsal üretim, nüfus ve nüfus artışından kaynaklanan sorunlar, son olarak altyapı yetersizliği ve planlama eksiklikleri gibi önemli problemler göze çarpmaktadır. Araştırma sahasının geri kalmasında ve gelişmesi önündeki engellerin temelinde doğal ve beşerî etkenler rol oynamaktadır. İlçede sanayinin gelişmemesinden dolayı halk geçimini tarım ve hayvancılık ile sürdürmektedir. Tarım ve hayvancılık faaliyetleri ise fiziki etmenler sebebiyle sınırlandırılmıştır. GAP'la birlikte bu fiziki etmenlerin olumsuz etkisi azaltılmaya çalışılsa da şu an için tamamen sona erdirilememiştir. Suruç ilçe merkezi, sahip olduğu doğal çevre koşulları açısından önemli bir tarım ve hayvancılık potansiyeline sahiptir. Küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin modern yöntemlerle geliştirilip yaygınlaştırılması, buna ek olarak at yetiştiriciliğinde de hâlihazırda olan çiftliklerin modern çiftliklere dönüştürülmesi ilçe ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır. İlçe merkezi ve çevresinin gelişmesine katkı sağlayacak bir diğer unsur, Suriye'yle arasında bulunan Mürşitpınar Gümrük Kapısı'dır. İlçe merkezi, gümrük kapısına yakınlığı ve ticari faaliyetlerin odak noktası olması anlamında, konaklama ve depolama hizmetleri potansiyeline sahiptir. Fakat Suriye'de yaşanan iç karışıklıktan sonra bu ülkeyle ticari faaliyetler durmuştur. İlçe merkezi ve çevresinin sahip

olduğu tüm bu kaynaklar ve göz ardı edilen diğer alternatif kaynaklar, etkili bir şekilde yürütülerek sistemli ve planlı çalışmalar yapılırsa, Suruç sahip olduğu idari statüye erişecek ve gelişmiş bir yerleşme olma yolunda ilerlemeye devam edecektir. Bu bölümde turizm ile ilgili yazı vardı. Makale içinde ilgisiz olduğu için sildim. Ulaşım faaliyetleri açısından, konumunun vermiş olduğu bir avantaja sahip olan araştırma sahasının, Suriye'yle hem karayoluyla hem de demiryoluyla ulaşım ağı vardır.

Kaynakça

- Arınç, K. (2001). *Tatvan Şehri Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonları*, Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 295, Erzurum.
- CAN, R. Rafet. (2019b). Kırıkhan İlçesi'nin Turizm Potansiyeli. *The Journal of Social Science*, 3 (6), 583-599.
- Can, R. Rafet. (2019a). Kırıkhan İlçesi'nde Kırsal Yerleşmelerin Kuruluş Yeri Seçiminde Etkili Olan Coğrafi Faktörler, *Turkish Studies-Social Sciences*, Cilt:14, Sayı:6, 2955–2980.
- Çakır, E. (2006). *XVI. Yüzyılda Suruç*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Denker, T. B. (1997). *Yerleşme Coğrafyası-Kır Yerleşmeleri*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2275, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:93, İstanbul.
- Doğanay, H., ve Zaman, S. (2013). *Türkiye Tuzim Coğrafyası*, Pegem Akademi Yayınları, Erzurum.
- Karaboran, H. H. (1989). "Şehir Coğrafyası ve Şehrsel Fonksiyonlar". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 81-118.
- Karacadağ Kalkınma Ajansı. (2011). *Suruç Ovası Pompaj Sulama Projesi-Projenin Muhtemel Etkileri*. Şanlıurfa: Karacadağ Kalkınma Ajansı Şanlıurfa Yatırım Destek Ofisi. 28.03.2011.
- Koday, Z., ve Demir, M. (2015). "Keklik Şelalesi (Sarıkamış/Kars) Doğal Çevre Özellikleri ve Beşeri Ekonomik Potansiyeli". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(15), 289-306.
- Mansuroğlu, S., ve Baytekin, C. (2011). "Akseki (Antalya) ilçesinin turizm ve rekreasyon potansiyelinin peyzaj planlama ilekeleri doğrultusunda belirlenmesi". *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 24(2), 79-86.
- Özgüç, N. (2011). *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*, Çantay Kitapevi, İstanbul
Suruç Belediyesi, Suruç Kenti 1/5000 Ölçekli İmar Planı ve Açıklama Raporu 05.12.2007 tarihli plan. Mavi Medya, Ankara 20016.
- Suruç Kaymakamlığı, (1996). *96' Yılı Suruç İlçe Yıllığı*, Suruç Kaymakamlığı
- Şahin, V. (2015). "Tekirdağ'ın Eğitim Coğrafyası Üzerine Bir İnceleme". *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (34) 43-60.
- Şahinalp, M. Said (2019). Fonksiyonları ve Arazi Kullanım Problemleri Açısından Suruç Şehri, *Uluslararası Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 12 (68). 461-478.

- Şahinalp, M. Said. (2012). "Yok Olmaya Yüz Tutmuş Bir Kırsal Mesken Tipi veya Kültürel Miras: Suruç Kümbet Evleri." *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 881-916.
- Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kültür ve İnançları Diyarı Şanlıurfa,
- Uçar, N. (2017, 10 26). *Kümbet Evler Zamana Direniyor*. 02 05, 2018 tarihinde Aydınlık Günlere
Doğuş Bağımsız Siyasi Gazete:
<http://surucdogusgazetesi.com/kumbet-evler-zamana-direniyor.html> adresinden alındı.
- Uslu, O., (1990). *Turizm ve Çevresel Etkileri*. Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim (s. 19-47),
Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Ankara
- Yasak, Ü. & Özdemir, H. M. (2017). "Polatlı Şehri'nin Mekânsal Gelişimi ve Şehir İçi Arazi Kullanımı". *Studies Of The Ottoman Domain*, 7(13), 285-313.
Yayımları, Şanlıurfa.
- Yazıcı, H. (1995). "Şehir Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Bayburt". *Türk Coğrafya Dergisi* (30), 189-218.
- Yıldız, M. Z. (2001). "Şehrsel Fonksiyonlar ve Şehir İçi Arazi Kullanımı Bakımından Patnos". *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7(5), 391-426.
- Yılmaz Çildam, S., & Aliğaoğlu, A. (2017). "Sağlık Fonksiyonu Açısından Edremit Şehri". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 213-235.